

જોડે દાગડો

1873/12 24 132

દુર્ગાજનું દર્પણ

યાને

13

કળીયુગ.

એ બીનાથી આપ અભણ્યા છે, તેમાંજ લાખો
રૂપીઆની ખુવારી છે, જેથી બચવાને મારે
આ એક નજીવી કીંમતના ચોપડી ખરી-
દશો એવી આશા છે.

હ્યોરે મારા લાલ, મુદાનો માલ;
હાલને હાલ, નહીતર પસ્તાશો કાલ.

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર,
ઉપદેશક,

ચીમનલાલ વલ્લભદાસ શાહ.

કે. કાલુપુર ભોઈવાડાંની પોળમાં—અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૬૮.

સને ૧૯૧૨.

અમદાવાદમાં રીચીરાડની સડક ઉપર શ્રી જૈન વિદ્યા
વિજય પ્રેસમાં શા. ચુનીલાલ અમથાશાએ છાપ્યું

કીંમત ૦—૦—૬.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
જા.દ.વાદ
ગુજરાતી લિપિ-સંગ્રહ

૩૭૬૩

જી-૧૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૩૭૬૩

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ડૉક્ટરનું દર્પણ

વિષય દે - : ૬

દુર્ગુણનું દર્પણ

યાને
કળિયુગ.

રાગ (સૈદ્ધ તારો ખુબ છે દારો) એ ટેક.

જમાનો તો બદલાયોરે, હળાહળ કળજુગ આંચોરે--એ ટેક
હિંદ તણા ઉદયને માટે, અરજ કરું છું આજ;

સ્વાર્થીઆ મુરખને નહિ કાવે, સાથે સાચી વાત,
વિચારવંતા વિચાર કરશે--૨ રે, જમાનો. ૧

ઉંચ હતા તે નીચ બન્યા કંઈ, નીચ તે ઉંચ મનાય--૨
ધર્મને નામે ધાડજ આવી, પાપને પંથ પળાય

અધાપો ઘોળે હી આંચો--૨ રે. જમાનો. ૨

જે પ્રેમદા પડે રહેનારી, તે ધરી લેડી પોશાક--૨

મીસ્તરનો કર ઝાલી બબરે, મા'લો રહી છે અથાગ

અરે આરો આંકજ આંચો--૨ રે. જમાનો. ૩

નીતી રીતી સૌ નેવલે મુકી, ઉર અનીતિ ચહાય--૧

ફેસન બાઈને ફંદે ફસાયા, રંકને મોટા રાય.

તોરા જઈ ટોપ છવાયો-૨ રે.

જમાનો. ૪

ઝેર ને વેર વધ્યાં વસુધામાં, વ્યમન વધ્યાં વિધ વિધ-૨.

ગાંભે અફીણ ને હાડના બોટલ, હોટલમાં જઈ પીધ

ગાંઠેથી ગર્ય ગુમાવ્યો-૨ રે.

જમાનો. ૫

જે નૃપને ગૃહ આંહી સોનાના, પાત્ર તણા નહી પાર-૨

તે રાજમંદીરમાં જઈ જોતાં, દેખાય ઠારો ઠાર

લોખંડનો લાટ લરાયો-૨ રે.

જમાનો. ૬

મુદસ ચેન પડે નહિ, આ વિણ, આએ વાળ્યો ડાટ-૨

રાયથી માંડીને રક કઢાવે, સોને થયો સનિપાત

વિલાયતનો વાયુ વાયો-૨ રે.

જમાનો. ૭

સેન્ટ લવન્ડર લેમ્પથી મોહ્યા, ગોટરમાં મશગુલ-૨

બાઈશીકલને લાઈ વચો છે-આપી મોં માગ્યાં મુલ

ગળે નેકટ્રાઈ લગાયો-૨ રે

જમાનો. ૮

હાતણુ બાવળનાં બદલાયાં, પ્રસંથી મોહું મન-૨

અંજન મંજનમાં થઈ રંજન, ધુળ કરે છે ધન

ગણ્યો ના જાય ગણાયો-૨ રે.

જમાનો. ૯

તાંબા પિત્તળનો પારજ આવ્યો, લોખંડ ઘેરે ઘેર-૨

જ્યાં નીરખો ત્યાં ટેબલ ખુશી, ખીલોર ઠેરે ઠેર

યુરોપી ઠાઠ મચાયો-૨ રે.

જમાનો. ૧૦

દેશનો વેશજ બેશ ન લાગે, વધ્યું વિદેશીથી વાલ-૨

મુટ પગે પાટલુન ચઢાવી, બન્યા ગોરાના બાલ
જાણે મેમ સાહેબનો જાણો-૨ રે. જમાનો. ૧૧

ખી, એ, બનીને ભાઈ ખીએ છે, બાઈ થકી ઘરમાંય-૨
ખાહેર ખીલ્લી થકીજ ખીએ છે, તે શું ઉકાળે હાથ
જનેતાએ શીઠ જાણો-૨ રે. જમાનો. ૧૨

વકીલ વેઢ ને વેશ્યાઓનું, આજું વધ્યું હતું જોર-૨
વિત હરે વસુધાપરથી હા, કરે છે શોર બકોર
રૂટા કાયદો તો રચાયો-૨ રે. જમાનો. ૧૩

વકીલની પરીક્ષા બંધ કીધી, વેશ્યાઓને કીધી દુર-૨
વેઢને માટે ઘાટજ ઘડજે, ભાગજે તેમનું જોર
પ્રજની દયા દીલ લાવો-૨ રે. જમાનો. ૧૪

શીશ થકી શીખા સટકીતે, હા લટકીજ લેલાટ-૨
નીચી નમી નમી શું સુચવે છે, વિદ્વતામાં ઉઠી વાટ
દેશનો દાઝ ન લાવ્યો-૨ રે. જમાનો. ૧૫

ભણી ગણીને સા જન ઇચ્છે, નિર્લજ નોકરી ઉર-૨
સુરને નુર ગુમાવી બેઠા, બની ગયા અસુર
ગુર્જરેશ્વરી ગાત્ર ગળાયો-૨ રે. જમાનો. ૧૬

ધીક છે ધીક છે ધીક છે એવા, દેશ દ્રોહીને ધીક્કાર-૨
ગોરી તજ ધરની ગુણવત્તા, જોડા ગણીકાથી ખ્યાર
ખરે જર ખુમ ઉડયો-૨ રે. જમાનો. ૧૭

ચીની ચલાણાં ખ્યાલા રકાળી, દાનસ ફકડ લીધ-૨

કુટી જતાં કુટી બહામ નાવી, ફોકટ ફેંકી દીધ
આંખે નવ જાન્ય દેખાયો—૨ રે. જમાનો. ૧૮

વાળાં વીવીધ પ્રકારનાં લાવી, મુકયું ગજાવી મકાન—૨
બગડયું કે પછી બારજ વાગ્યા; તેનું મજે નહીં જાન
પૈસા પર પાણી ફીરાયો—૨ રે. જમાનો. ૧૯

એરંડીયું તો અદ્રશ્ય થયું ને, ગંધાતું ગ્યાસલેટ—૨
બેહુદ આવી ભરાયું ઘરો ઘર, પાકી ઉઠયું જ્યાં પેટ
પાટો ક્યાં જાન્ય બધાયો—૨ રે. જમાનો. ૨૦

દેશની દોલત હાથ વિદેશે, એ રીતે ચાલી જાન્ય—૨
તો પણ આંખ ઉઘારી ન દેખે, ક્યાંથી દેશોદય થાય
આવી દાગીદ્ર ભરાયો—૨ રે. જમાનો. ૨૦

ઝાળી મટાંને પોલકાં પેકાં, પારસી ડ્રેસ પોસાય—૨
કંથ કહ્યાગરી નાન્ટા મજે ના, વર વધુ વશ વરતાય
એ તે વર કે ? ઘર જાયો—૨ રે. જમાનો. ૨૨

છાયલ છીદડી ગયાં છુપાઈ, જવનથી શુલતાન—૨
ચુડી મટી ચતુરામાં વધ્યું છે, બંગડી બાઈનું માન,
કાને એરીંગ અડાયો—૨ રે, જમાનો. ૨૩

ભારીક વસ્ત્ર વપુએ ધારી, નારી હુએ હરખાય—૨
અંગ તમામ દેખાઈજ આવે, સુસ જોઈ શરમાય
ગણીકાનો વેશ બજાવ્યો—૨ રે, જમાનો. ૨૪

નાંડી તે ઘર માંડી બેઠી, માંડી બાંધી પર ખ્યાર—૨

લકતાંણી થઇ દેવ મંદીરમાં, કરેહિંચે વ્યભીચાર
પતીવૃત્તાનો પારજ આવ્યો-૨ રે. જમાનો. ૨૫

પાન ખાઇ પીયકારી મારે, રાખે મુખડું લાલ-૨
ખારીએ બેઠી નારી એ બોલે, બોલે મુખથી બે તાલ
મલાળે છેક મુઠાયો-૨ રે. જમાનો. ૨૬

લાયક ઉમરની લલના કહી, વૈધવ્યનાને થાય-૨
પુનર્લગ્ન કરવા તેનું શાસ્ત્રની મુકી માઝાય
પત્રે ઢઢેરો પીટાવ્યો-૨ રે. જમાનો. ૨૭

ખાળા વરસે ખારજ ઠેરી, ખાળકીમાંજ લેખાય-૨
જે રમી રાજી થતી ઢીંગલીએ, તે ગર્ભવંતી થાય
સારો દી જય કહાયો-૨ રે, જમાનો. ૨૮

પાખંડીને પુરા પ્રમથી પુજે, સાધુને ચીત ન ચાલે-૨
ધર્મીને ધામે ધાડજ આવી, પાપી પનોતા થાય
દ્રષ્ટીએ જય દેખાયો-૨ રે. જમાનો. ૨૯

પાખંડ પ્રપંચ વૃદ્ધિ પામ્યા, ચોરી ચાડી જુઠ જર-૨
સત્ય સરી પાતાળે પેહું, જામી ગયો છે જુગાર
હથે શું દેવને લાવ્યો-૨ રે, જમાનો. ૩૦

પેસાદારને પ્રેમથી પુજે, પંડિત ના પુજાય-૨
હોય ભલે પછી તે બ્રહ્મવેતા, એવો અરે અન્યાય
ઢોળીમાં જોય કળાયો-૨ રે. જમાનો. ૩૧

પેસા પડાવા પુત્રીને વેચે, પેખી પળીએલ કંથ-૨

અંગની શક્તિ ભંગ થઇ, જેના ડાયામાં ન મળે દંત
ખોખો કહી જાય ખોલાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૩૨

પેપર માસીકમાં વળી છુટી, નોટીસ બહુ નીરખાય—૨
વેદ તણું જાણે બહાણું ફાટ્યું, બની લુટારા હાય
ખરે દેશ લુટીને ખાયો—૨ રે. જમાનો. ૩૩

ભપકાબંધ લાખણો કરીને, લોકોને ફસાવે—૨
લોખ. ખીયારા હિંદવાસાંચો, સારી રીતે લોભાવે
ધુતારાનો તાલ છે કેવો—૨ રે. જમાનો. ૩૪

આડું અવળું સમજાવીને, દેશ બધો ધુતી ખાય—૨
એવા ધુતારા દેશમાં ફાટ્યા, માટે જગો હાય
નહિ તો દેશ હોલીને ખાશે—૨ રે. જમાનો. ૩૫

પાંચ દશ મિત્રો ઉભા થઇને, કંપનીઓ કાઢે છે—૨
ભાઈ મેનેજર સાળો એજન્ટ, કમીશન બનેલીનું આપે છે
યુક્તિએ શેરો વેચાવે, લોકોને રાખેડી ચોળાવે—૨ રે. જ. ૩૬

કરજે નાણું કઢાવા બતાં, પુત્ર બને છે આપ —૨
દેવા પડે દામજ ત્યારે, બની બેસે છે બાપ
લુટે ભાર બોજ ગુમાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૩૭

ચોર હતા તે શાહ બન્યા કંઈ, શાહ ખીયારા ચોર—૨
વારજ તેની ઘાડજ આવી, ક્યાં કરવો જઈ શોર
ખરે ખીજે ખેતને ખાયો—૨ રે. જમાનો. ૩૮

નીચ સજી સજીગારજ સુંદર, ઘાલી ફરે ઘડીયાળ —૨

મારગમાં કંઠી સામા મળે તો, ધકડો મારી ધુમી બાથ
તોયે નહિ દુર ખસાયો—૨ રે જમાનો. ૪૦

દેવ વશ્યા જઈને ડુંગરમાં, મકકે સોહે પીર—૨
રામનું રાજ છતાં ગાડીઓમાં, (અત્યંજ) આપે બીડ
મુખેથી કંઈ ન કેવાયો—૨ રે. જમાનો. ૪૧

શુરા શીવાજી કર્ણ ગયારે, રણજીત સિંહ રાય—૨
વિક્રમ ભોજ સમા નહિ ભાળુ, ભુપતિ ભુતળ માંય
ખરે કંઈ બીજ ખવાયો—૨ રે જમાનો. ૪૨

કહેવાય ત્યારે ઠાકોર મોટા, પણ ઠાઠ કીધો દુર—૨
કન્યા કુળવાનની નહિ લેતાં, જે પુરે પૈસા ભરપુર
તે પાસે હસ્ત લાંબાવ્યે—૨ રે, જમાનો. ૪૩

દેવ દીઠા ન ગમે દ્રષ્ટીએ તીરથ પ્રત્યે વેર—૨
સેલ સપાટે ભાઈ સીધાવે, લાયક લાંડન શેર
વધા વીતનો વરસાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૪૪

હા સરદાર સુરા દીશે છે, લઈ પટાકડું હાથ—૨
કાખર તેતર હોલા હણીને, દુભાવે જગલાથ
સુરો નહિ સિંહ મરાયો—૨ રે. જમાનો. ૪૫

પુરૂષમાંથી ઘટયું પુરૂષાતન, બમ્બું ત્રિયાનું રાજ—૨
બાઈ બીલાડને ભાઈજ ઉંદર, એવું બન્યું છે આજ
ખુરો બાળલગ્ન ભરાયો—૨ રે. જમાનો. ૪૬

ખેસી ગયાં ડાચાં બુઢીયાનાં, ચેત થયા શીર કેસ—૨

તોય રહ્યો વળગી વ્યભીચારી, મુખપર ચોપડી મેંશ
કામી કામથી ન ધરાયો—૨ રે. જમાનો. ૪૭

માત પીતા થઈ પાળક પોતે, બાળકને હઈ બોધ—૨
પેટ નીમીતે પાપ કરાવે, કરી કારમો કોષ

કહું શું ન જાય કથાયો—૨ રે. જમાનો. ૪૮

વાળ પરાયા થાય ભલે પણ, લે અસમાન મકાન—૨

પાળક બાળકનો થઈ પોતે, ઘાલી એવું ધમશાન
જેવામાં હાથ ડુબાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૪૯

કોણ કવિનો ભાવ પુછે છે, ભાંડ ભવેયા ચાય—૨
થાય ખુશી નાયકાને નચાવી, વીત તેમાં વપરાય
કેવિંદને કંઈ ન અપાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૦

ઉત્તમ સાક્ષરના કરના પણ, પુસ્તક ના પોસાય—૨
નાટકમાં નાણું ખુબ ખરચે, ચીથરડાં ચીત ચાય
સાહિત્યને ના શણગાર્યો—૨ રે. જમાનો. ૫૧

પાળી પોષી મોટા કીધા પુત્રો, આજાં લઢાવી લાડ
વૃદ્ધપણે લાકડી લઈ ઉઠે, ભાંગે પીતાનાં હાડ—૨
વળ્યો નવ જાય વળાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૫૨

નાટક સરકસ ને જાદુના, ખેલ વધ્યા વિધવિધ—૨
વીત હરી વસુધા પરથી હા, સૌને ભીખારી કીધ
ખરો કુછંદ લગાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૩

શહેરમાં હોટલ ગામડે હોટલ, હોટલ હોટલ હાય—૨
વર્ણ અઢારે આવી ભરાઈ, આ ને ખીસકુટ ખાય

અ.લક્ષા લક્ષ ઉડાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૪
 પાણી પવિત્ર ગણે ન ભુદેવો, ગામ ગમાંતરે જાય—૨
 પણ લજ્યાં લેયાની દુકાનેથી, ખાંતેથી લઈને ખાય
 અનાચાર આવી ભરાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૫
 સૌ થકી ઉત્તમ દ્વીજ કહાવે, પણ થઈ બેઠા નીચ—૨
 લક્ષ્મીની લલચે લપટાઈ, કરતા પ્રપંચી પેચ
 દેખી ન જાય ખમાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૬
 વિપ્રોતો વળા છેકજ વંઠયા, જેથી ઘરોઘર અથડાય—૨
 પ્રહ્મજ્ઞાન જાણે નહિ તો, ક્યાંથી તે પોષાય
 પાયો મુળથી ખવાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૭
 ખાવે તો વળી બે સ્ત્રી રાખી ચેલે રાખી ચાર—૨
 ખાખી તો ખોળતાજ ફરે છે; ચોળી મફતની છાર
 લંગોટે લેખ લળવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૫૮
 નારી ગઈ સ્વધામ સીધાવી, સંપત્તિ પામી નાશ—૨
 કે લાઈ પોતે મુ'ડ મુ'ડાવી, બેઠા લઈ સન્યાસ
 ગૃહસ્થોને પાય પડાયો—૨ રે. જમાનો. ૫૯
 કોઈ જમાત લઈ રખડે છે, રાખી રાજેશ્વરી ઠાઠ—૨
 સિદ્ધને સાધક ખેસ ખનીને, વાળ્યો ગામેગામ ડાટ
 મલીદા માલ ઉડાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૬૦
 આચારનો નથી અંસજ જેમાં, જાણે ન શાસ્ત્રોનો લેહ—૨
 થાય તેની ગણતરી જ્ઞાતિમાં, અંતર પામે ખેદ
 સાધુ શેઠમાંય ગણાયો—૨ રે, જમાનો. ૬૧

- ખાખંડી ફંલી બની બેઠા સાચા સંત મહંત—૨
 તેમજે તો ડખા પંચક કીધુ, કાઢીને કલ્પિત પંથ
 સારા જગને ભરમાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૬૨
- આજ ગુરુ એવા અવલોકી, શકે સમાવી ન શોક—૨
 પણ ધુતી ધન શિષ્યનું લેતા, પાકી સુકાવે પોક
 વૃથા ગુરુ નામ ધરાવ્યો—૨ રે. જમાનો. ૬૩
- અંધ ગુરુને શિષ્યજ બહેરો, એવું બન્યું છે આજ—૨
 તેમ છતાં બની સિદ્ધના બેઠા, ખાલી કરે પતરાજ
 દેખી મમ દીલ દુભાયો—૨ રે. જમાનો. ૬૪
- ભારત ભાગવત કે રામાયણ, રૂઢી રીતે વંચાય—૨
 ત્યાં જઈ સાંભળતાં ઊંઘ આવે, મારે ગપાટા ગામમાંય
 સારી રાત જાય જગાયો—૨ રે. જમાનો. ૬૫
- ચાર ઘડી ચીત ઠારવા માટે, દેવમંદીર ગણાય—૨
 ત્યાં પણ રંગીત પારણાં ઝુલે, દેખું ઘોડાને ગાય
 ભોંભોં શબ્દ જાય સુણાયો—૨ રે. જમાનો. ૬૬
- ઘટી ગયો કસ ભુગોળમાંથી, ઘટયો સખંધીનો સ્નેહ—૨
 વળી સ્વાદ ઘટયો ધૃતમાંથી, ખરેખર ઉતરે એાછા મેહ
 દગાથી દોસ્ત મરાયો—૨ રે. જમાનો. ૬૭
- કોઈ તણા મનમાં નવ દેખું; અંશ દયાનો લગાર—૨
 જ્યાં ને ત્યા હું નજરે નિહાળું, તામસનો ભંડાર
 ખરે કંઈ આવી ભરાયો—૨ રે. જમાનો. ૬૮

કેતાં આ રસના પડે તુટી, આંચો આઠો આંક—૨
કલી કરે કાકી ભત્રીજો, ટાંકુ અસત્ય ન ટાંક
પ્રભુ જાણે ક્યાં છુપાયો—૨ રે. જમાનો. ૬૬

રેણુ જાળ કત્યા સતયુગે, ત્રેતામાં સિતાય—૨
દ્વાપરમાં થઈ ધ્રુવદ સુતા, આજ ઘરો ઘર હાય
દેખું દ્રુગથી કત્યાઓ—૨ રે. જમાનો. ૭૦

જે ગુજરાત વિશેજ હતી હા, લક્ષ્મીની લીલા લહેર—૨
ત્યાં ભટકે છે ભીખારીનાં ટોળાં, આવીને ઘેરે ઘેર
ઉઘાડે અંગ દીખાયો—૨ રે. જમાનો. ૭૧

ભાગ્ય ભલો કે ભારતમાંહી, પાકે અફીણ કપાસ—૨
ત્રીજી તંબાકુએ રંગ રાખ્યો, નહિતો થાત નીરાશ
તથાપી ના સમજાયો—૨ રે. જમાનો. ૭૨

“ધન્યછે ધન્યછે ઇંગ્લીશ રાજને; ધન્યછે [જ્યોર્જ] રાજન—૨
પ્રજના દુખ દૂર કરવાને, આતંદે ઉછાળે મન
રામચંદ્ર સમ કીર્તી ફેલાવો—૨ રે. જમાનો. ૭૩

ચેતો ચેતો ચિતમાં નરનારી, બાળ હાલ છે હાથ—૨
દેશની દોલત દેશમાં દેવા, હુન્નરથી ભીડી બાથ
કરો ઉત્તતિના ઉંપાયો—૨ રે. જમાનો. ૭૪

શુન્ય કથુ. કથવાનું ઘણું છે, કેતાં નાવે પાર—૨
“શારદા” ને “મેરી” માતાની રહાયથી દુકામાં ટાંકયો સાર

લેને સમજી બેન લાઇઓ—૨ રે. જમાનો. ૭૫
 વૃક્ષનું મુળ ખવાયજ આવે, તો તે રહે શું ટટાર—૨
 તેમ વિદેશથી મોડું ટુચ્યો નથી, ત્યાં લગી થાશે ખુવાર
 સ્વદેશીએ રાસડો ગાયો—૨ રે. જમાનો. ૭૬



વાંચો !

વાંચો !!

વાંચો !!!

જાહેર ખખર.

સર્વે સદા ગૃહસ્થોને ખખર આપવામાં આવે છે કે, અમારે આ ચોપડી એક વખત આપ વાંચી મીત્ર મંડળમાં ફેલાવશે હવે પછીની આવૃત્તિની અંદર જે કોઈ ગૃહસ્થને અગર વહેપારીને પોતાની જાહેરાત આપવી હશે તો અમે વ્યાજખી કીંમતે લઘુ અને આ ચોપડી દેશ અને પ્રદેશમાં ફેલાવો કરીશું. તો આવતી આખર તારીખ સુધીમાં અમારી બીજી ચોપડીમાં જાહેરાતો લેવામાં આવશે, તેના ભાવ તમારી જાહેરાત મળ્યાથી પત્રથી અથવા રૂબરૂમાં મળ્યાથી ખુલાસો થશે.

અમારું ટેકાણું.

ચીમનલાલ વલ્લભદાસ શાહ.

કે. કાળુપુર—લોધવાડાની પોળ.

અમદાવાદ.

